

FRANCK LE CALVEZ

Zadośćuczynienie za urazy ciała doznane przez ofiary wypadków komunikacyjnych w prawie francuskim

We Francji prawo do zadośćuczynienia z tytułu urazów ciała doznanych przez ofiary wypadków komunikacyjnych ma swoje źródło w prawie o odpowiedzialności cywilnej oraz w odrębnych przepisach przewidujących szczególne postępowanie odszkodowawcze. Postępowanie to zmierza ku szybkiej kompensacji szkód, stwarzając korzystny dla poszkodowanych system odpowiedzialności.

I. Przepisy stosowane do ofiar wypadków komunikacyjnych

1. Ustawa Badintera z dnia 5 lipca 1985 roku ma na celu poprawę sytuacji ofiar wypadków komunikacyjnych oraz przyspieszenie postępowania odszkodowawczego

a) Ogólne omówienie ustawy

Przez długi czas przepisy dotyczące odpowiedzialności za wypadki komunikacyjne nie miały odrębnych regulacji. Stosowano – mający ogólny charakter – artykuł 1384 ustęp I kodeksu cywilnego dla uzasadnienia odpowiedzialności właściciela pojazdu, który spowodował szkodę. Kierowca pojazdu był odpowiedzialny za szkodę bez konieczności udowadniania jego winy. Od odpowiedzialności zwalniał go dowód **siły wyższej lub przyczyny zewnętrznej**. Wystarczyło wówczas, że kierowca pojazdu udowodnił, iż ofiara przyczyniła się do zaistnienia szkody, aby został z odpowiedzialności zwolniony częściowo, lub że do szkody doszło z wyłącznej winy ofiary, aby został z tej odpowiedzialności zwolniony całkowicie. Jednak okazało się, że orzecznictwo odeszło od swojej linii początkowej. Słynne orzeczenie w sprawie Jand'heur dostarczyło podstaw do zwolnienia od odpowiedzialności i wzmocniło środki obrony, co w konsekwencji zmniejszyło zakres odpowiedzialności kierowcy i obniżyło tym samym odszkodowania dla ofiar (Sąd Kasacyjny, II Izba Cywilna, 17 grudnia 1963 r.).

Ustawa Badintera z dnia 5 lipca 1985 roku ma w związku z tym na celu poprawę sytuacji ofiar wypadków komunikacyjnych oraz przyspieszenie postępowania odszkodowawczego. Wprowadza ona specjalny system, korzystny dla ofiar. Orzecznictwo potwierdziło niezależność ustawy wobec regulacji dotyczącej odpowiedzialności cywilnej wynikającej z artykułu 1384 ustęp 1 kodeksu cywilnego (Sąd Kasacyjny, II Izba Cywilna, 4 lutego 1987 r.).

b) Stosowany system odpowiedzialności

Ustawa Badintera opiera się na przepisach o odpowiedzialności bez winy, od której zwolnienie jest możliwe tylko na podstawie dowodu o **niewybaczalnej i wyłącznej winie ofiary**. Orzeczenie Sądu Kasacyjnego, II Izba Cywilna, z dnia 20 lipca 1987 roku, określiło ją jako wyjątkowo poważne, umyślne uchybienie bez istotnej przyczyny, narażające jego sprawcę na niebezpieczeństwo, którego musiał on mieć świadomość. Jednak wina ta nie może być uwzględniona, jeśli ofiara ma mniej niż 16 lub więcej niż 70 lat albo jeśli jest dotknięta trwałą niepełnosprawnością wynoszącą 80 proc. lub więcej. Zgodnie z artykułem 2 ustawy Badintera kierowca pojazdu nie może już powoływać się na **siłę wyższą lub na winę osoby trzeciej** przeciwko ofiarom. Jeśli chodzi o wypadki komunikacyjne, fakt zewnętrzny, nawet niedający się przewidzieć ani powstrzymać, a więc stanowiący siłę wyższą, nie zwalnia kierowcy od odpowiedzialności.

c) Osoby uprawnione do odszkodowania

Osobami uprawnionymi do odszkodowania są:

- wszystkie osoby, które nie prowadzą pojazdu, tzn. **pasażerowie, piesi, rowerzyści i inni**,
- kierowcy pojazdów silnikowych poruszających się po drogach, z wyjątkiem kierowców, którzy w całości ponoszą odpowiedzialność za wypadek.

d) Zastosowanie zasady całkowitego naprawienia szkody

Osoba odpowiedzialna za wypadek i jej ubezpieczyciel muszą w całości naprawić zaistniałą szkodę. Zgodnie z zasadą przyjętą przez Radę Europy (Uchwała [75] z dnia 14 marca 1975 roku dotycząca odszkodowań w przypadku obrażeń cielesnych i śmierci) kompensacja szkody musi pozwolić ofierze wypadku na powrót do stanu jak najbliższego stanowi sprzed wypadku. Pełna kompensacja szkody jest podstawowym prawem uznanym przez Sąd Kasacyjny (Izba Handlowa, 16 lutego 1954 roku). Owa pełna kompensacja szkody opiera się na obowiązkowej ekspertyzie lekarskiej, pozwalającej oszacować rozmiar szkód w celu obliczenia wysokości zadośćuczynienia.

e) Milczenie ustawy co do sposobu naprawy szkód

Głównym mankamentem ustawy Badintera jest brak wspólnych narzędzi dla ubezpieczycieli, sądziów i ofiar, co stoi u podstaw poważnych rozbieżności dotyczących wysokości zadośćuczynień, które to rozbieżności mogą sięgać nawet 100 proc. Rodzaje szkód podlegających zadośćuczynieniu zostały ustalone przez orzecznictwo. Aby położyć kres tym rozbieżnościom, komisje zaproponowały klasyfikację dla poszczególnych rodzajów szkód, której stosowanie ma zapewnić przyznawanie ofiarom wypadków odszkodowań sprawiedliwych i pełnych. Grupa robocza kierowana przez Yvonne Lambert-Faivre (emerytowaną profesor prawa Uniwersytetu Lyon III) sporządziła w roku 2003 listę rodzajów szkód, którą szeroko rozpowszechniła wśród specjalistów z sektora ubezpieczeń. Lista składała się z różnego rodzaju szkód wyróżnionych przez orzecznictwo pod

wpływem nacisku adwokatów dochodzących roszczeń w imieniu klientów. Klasyfikacja ta została przejęta przez orzecznictwo, nie ma jednak charakteru wiążącego. Powołano zatem nową grupę roboczą, aby poprawić istniejące narzędzie. I w ten sposób komisja pod przewodnictwem Jean-Pierre'a Dintilhaca (Przewodniczącego II Izby Cywilnej Sądu Kasacyjnego) sformułowała swoje propozycje, dążąc do poszanowania dwóch głównych zasad: pełnego odszkodowania i odszkodowania zindywidualizowanego.

2. Opracowanie klasyfikacji Dintilhaca i mające wkrótce nastąpić jej urzędowe zatwierdzenie w prawie wewnętrznym

a) Klasyfikacja Dintilhaca opracowana w celu poprawy sytuacji poszkodowanych

Klasyfikacja Dintilhaca ujęła odszkodowania i zadośćuczynienia z tytułu urazów ciała w sposób bardziej czytelny. W roku 2005 Jean-Pierre Dintilhac stanął na czele grupy roboczej w celu przystąpienia do sporządzenia spójnej klasyfikacji głównych obrażeń cielesnych, z uwzględnieniem jasnego rozróżnienia między szkodami majątkowymi i niemajątkowymi.

Celem grupy było opracowanie niepodważalnej klasyfikacji z poszanowaniem zasady odszkodowania pełnego i słusznego oraz równego traktowania wszystkich poszkodowanych.

Klasyfikacja znalazła się u ubezpieczycieli zaraz po jej opublikowaniu w roku 2006, jako jedno z pierwszych narzędzi pozwalających zmniejszyć niepewność prawną stanowiącą źródło sporów, zapewniając zarazem sprawiedliwą kompensację szkód, na którą czekały wszystkie strony. Obecnie używana jest regularnie przy zawieraniu ugód, podobnie stosowana jest w orzecznictwie przez ogromną większość sądów.

Można więc dziś powiedzieć, że Sąd Kasacyjny, gdy musi określić elementy poszczególnych szkód, w całości opiera się na pracach komisji Dintilhaca. Mimo iż nie ma ona charakteru oficjalnego dokumentu urzędowego, niektóre sądy oddalają roszczenia oparte na innej podstawie niż klasyfikacja Dintilhaca. Służy więc ona jako podstawa i punkt odniesienia dla wszystkich spraw o zadośćuczynienie.

b) Proponowana ustawa Lefranda: urzędowe uznanie klasyfikacji Dintilhaca w prawie francuskim

Propozycja ustawy deputowanego Guya Lefranda została przyjęta dnia 16 lutego 2010 roku przez Zgromadzenie Narodowe. Celem ustawy jest przejęcie klasyfikacji Dintilhaca obecnie znajdującej się w Senacie. Ponieważ chodzi o tekst uzgodniony, nic nie powinno stanąć na przeszkodzie jej wejścia w życie.

Zasadniczo ubezpieczyciele z zadowoleniem przyjęli przyjęcie tego środka, który powinien poprawić tzw. likwidację szkód. W rzeczywistości propozycja ustawy przewiduje wprowadzenie, na mocy dekretu Rady Stanu, niewyczerpującej klasyfikacji dla różnych głównych szkód, za które wypłacane jest zadośćuczynienie. Chodzi o spowodowanie, by klasyfikacja Dintilhaca z roku 2005, dotąd pozbawiona mocy wiążącej, po dopracowaniu stała się klasyfikacją obowiązującą.

Ustawa przewiduje również wdrożenie za dwa lata jedynej lekarskiej tabeli stawek, która pozwoli na pewne ujednoczenie szacowania szkód poniesionych przez ofiary. W szczególności, jeśli chodzi o wypadki komunikacyjne, tekst ustawy przewiduje opracowanie, najpóźniej do 1 lipca 2012 roku, bazy danych dotyczącej zadośćuczynień za obrażenia cielesne ofiar. Dostępna dla ogółu i pozostająca od kontrolą państwa, zgrupuje wszystkie ugody zawarte w ramach procedur polubownych między ubezpieczycielami a ofiarami, a także wszystkie prawomocne orzeczenia sądowe.

II. Rodzaje szkód niemajątkowych ofiar bezpośrednich w klasyfikacji Dintilhaca

Klasyfikacja Dintilhaca stanowi listę dwudziestu pozycji obejmujących szkody poniesione przez ofiary bezpośrednio, w tym dziesięć rodzajów szkód niemajątkowych podzielonych dodatkowo w zależności od tego, czy mają one charakter czasowy, czy trwałe (tzn. czy istniały przed, czy również po zakończeniu leczenia ofiary). Biegły z zakresu medycyny, którego zadaniem jest szacowanie szkód, jakie poniosła ofiara, musi uwzględnić i oszacować wszystkie rodzaje szkód z klasyfikacji Dintilhaca.

Warto je tu zatem przedstawić, wraz z wysokością zadośćuczynienia za każdą z nich:

A. Szkody niemajątkowe czasowe

Szkody niemajątkowe czasowe wg klasyfikacji Dintilhaca dotyczą:

- czasowego upośledzenia czynnościowego (DFT),
- cierpienia będących skutkiem wypadku (SE),
- oszpeceń czasowego (PET).

Czasowe upośledzenie czynnościowe (DFT)

Definicja: pozycja ta przewiduje zadośćuczynienie za okres upośledzenia czynności doznanego przez ofiarę w swym życiu osobistym przed zakończeniem leczenia. Może tu chodzić o upośledzenie całkowite lub częściowe, którego okres jest ustalany przez biegłego z zakresu medycyny. Dotyczy to nie tylko okresów hospitalizacji, lecz także pogorszenia jakości życia i utraty zwyczajowych przyjemności życia codziennego. Okres ten może trwać kilka dni, kilka miesięcy, a dla najpoważniejszych przypadków nawet dłużej niż rok.

Obliczanie zadośćuczynienia: w celu zrekompensowania utrudnień w czynnościach życia codziennego, gdy upośledzenie czasowe jest całkowite, można rozpatrywać zadośćuczynienie ryczałtowe równe połowie minimalnej płacy, poniżej której nie może być wynagradzany żaden pracownik we Francji (S.M.I.C.: minimalne wzrastające wynagrodzenie międzybranżowe), czyli około 600 € miesięcznie lub 20 € dziennie, z niewielką modyfikacją wynikającą ze wskaźnika określonego przez lekarza. W przypadku niezdolności częściowej zadośćuczynienie jest proporcjonalnie umniejszane w zależności od stopnia niezdolności określonej procentowo przez biegłego.
{...}

Cierpienia jako skutek wypadku (SE)

Definicja: pozycja ta przewiduje zadośćuczynienie za wszystkie cierpienia fizyczne i psychiczne, jakich ofiara doznaje od dnia wypadku do dnia zakończenia leczenia, a także za zaburzenia z nimi związane.

Obliczanie zadośćuczynienia: biegły musi uwzględnić liczbę i wagę poszczególnych zabiegów chirurgicznych i opieki, rodzaj i czas trwania hospitalizacji, rehabilitacji oraz leczenia, jakiemu była poddana ofiara. Zadośćuczynienie jest niezależne od wieku i płci ofiary. Cierpienie jako skutek wypadku jest obliczane w skali od 0 do 7 (od bardzo małego 1/7 poprzez średnie 4/7 do bardzo poważnego 7/7). Istnieje wskaźnikowa tabela stawek Sądów Apelacyjnych w Agen, Angers, Bordeaux, Limoges, Pau, Poitiers i Tuluzie przewidująca „widełki” zadośćuczynienia dla danego rodzaju szkody (chodzi o średnią):

Obliczanie zadośćuczynienia

Wielkość	Kwoty
1/?	do 500 €
2/?	od 1500 € do 3000 €
3/?	od 3000 € do 6000 €
4/?	od 6000 € do 10 000 €
5/?	od 10 000 € do 17 000 €
6/?	od 20 000 € do 30 000 €
7/?	powyżej 30 000 €

Źródło: klasyfikacja Dintilhaca.

Orzecznictwo: patrz załącznik.

Czasowe oszpecenie (PET)

Definicja: jest to nowy rodzaj niezależnej szkody niemajątkowej opracowany i uwzględniony w klasyfikacji Dintilhaca. Szkoda ta ma się ograniczać do niektórych poważnych zdarzeń, takich jak rozległe oparzenia/poparzenia/spalenia lub oszpecenia twarzy. Orzecznictwo nie ogranicza jednak tej szkody do szczególnych wymienionych okoliczności, lecz interpretuje to pojęcie dość szeroko, przyznając ofiarom zadośćuczynienie niezależnie od wagi doznanych obrażeń bądź ich następstw (Sąd Kasacyjny, II Izba Cywilna).

Obliczanie zadośćuczynienia: podczas przeprowadzania ekspertyzy lekarz musi opisać rodzaj, umiejscowienie, zasięg i wagę czasowego oszpecenia oraz określić okres jego trwania. Pozycja ta oceniana jest w skali od 0 do 7, tak jak dla cierpień będących skutkiem wypadku.

Orzecznictwo: patrz załącznik.

B. Szkody niemajątkowe trwałe

Trwałe szkody niemajątkowe wg klasyfikacji Dintilhaca, to:

- trwałe upośledzenie czynnościowe (DFP),
- utrata przyjemności życia (PA),
- oszpecenie trwałe (PEP),
- obrażenia mające wpływ na życie płciowe (PS),
- uszczerbek dla stabilizacji życiowej (PE),
- trwałe uszczerbek na zdrowiu o charakterze szczególnym (PPE),
- szkody związane z chorobami postępującymi (PEV).

Trwałe upośledzenie czynnościowe (DFP)

Definicja: pozycja ta przewiduje zadośćuczynienie za uszczerbek na zdrowiu odpowiadający niezdolności stwierdzonej medycznie i określeniu, że doznana szkoda rzutuje na funkcje ciała ofiary. Trwałe upośledzenie czynnościowe zostało formalnie określone przez Sąd Kasacyjny w orzeczeniu z dnia 28 maja 2009 roku, obejmując „naruszenie funkcji fizjologicznych, utratę jakości życia oraz zaburzenia odczuwane przez ofiarę w życiu osobistym, rodzinnym i społecznym”.

Obliczanie zadośćuczynienia: trwałe upośledzenie czynnościowe szacuje się procentowo, w zależności od tego, jak wysoki jest wskaźnik i jak poważny jest uszczerbek na zdrowiu. Wskaźnik

jest ustalany przez biegłego z zakresu medycyny. Zadośćuczynienie z tytułu tej pozycji oblicza się, mnożąc wartość przyjętego wskaźnika (przez biegłego z zakresu medycyny) przez daną wartość upośledzenia, posiłkując się orzecznictwem właściwego Sądu Apelacyjnego.

Wartość punktu rośnie wraz ze wzrostem wskaźnika, a maleje z wiekiem ofiary.

[...]

Utrata przyjemności życia (PA)

Definicja: pozycja ta dotyczy niezdolności ofiary do regularnego uczestnictwa w określonych zajęciach sportowych lub zajęciach związanych ze spędzaniem czasu wolnego. Zaistnienie tego rodzaju szkody musi być oceniane *in concreto* w odniesieniu do zajęć wykonywanych do tej pory przez ofiarę. Ofiara musi jednak udowodnić, iż wcześniej w zajęciach takich uczestniczyła, okazując licencję sportową, zaświadczenia itp.

Obliczanie zadośćuczynienia: lekarz rzeczoznawca wydaje opinię medyczną o niemożności uczestnictwa w zajęciach sportowych lub zajęciach związanych ze spędzaniem czasu wolnego, stwierdzając, że niemożność ta ma charakter ostateczny. Szkoda może zostać obliczona przez adwokata ofiary, a ocena będzie przez sędziów na podstawie dostarczonych dokumentów stanowiących dowód w sprawie.

[...]

Trwałe oszpecenie (PEP)

Definicja: pozycja ta dotyczy uszczerbków fizycznych, a bardziej ogólnie – elementów, które przyczyniły się do zmiany wyglądu fizycznego ofiary: oszpecenia fizycznego, blizn, większych deformacji, używania wózka inwalidzkiego lub protezy. Szkoda ta ma charakter czysto osobisty i mieści się w skali od 1 do 7 po oszacowaniu jej przez biegłego, podobnie jak dla pozycji „Cierpienia jako skutek wypadku”.

Obliczanie zadośćuczynienia: zadośćuczynienie bierze pod uwagę wiek, płeć, rodzaj i umiejscowienie oszpecenia. Konieczne zindywidualizowanie nie jest spójne z dążeniem do ujednoczenia zadośćuczynień i powoduje rozbieżności między sądami. Oszpecenie czasowe oszacowane na 3/7 dla ofiary w tym samym wieku, tej samej płci i bez konsekwencji ekonomicznych, przykładowo Sąd Apelacyjny w Aix-en-Provence wycenił na kwotę między 3500 a 5300 €, podczas gdy Sąd Apelacyjny w Bordeaux przyznał kwotę 6000 €.

[...]

Obrażenia mające wpływ na życie płciowe (PS)

Definicja: pozycja ta odnosi się do szkody związanej z morfologią człowieka, szkody związanej z aktem płciowym jako takim, opartej na utracie przyjemności oraz do szkody związanej z niemożnością lub trudnością prokreacji.

Obliczanie zadośćuczynienia: krzywda ta jest oceniana *in concreto* przy uwzględnieniu cech osobistych ofiary. Zadośćuczynienie może się wahać od 350 € do 500 € dla niemożności ograniczonej i sięgać 50 000 € dla szkody obejmującej całkowicie i ostatecznie wszystkie trzy aspekty funkcji płciowej u osoby młodej.

[...]

Uszczerbek dla stabilizacji życiowej (PE)

Definicja: ten rodzaj szkody przewiduje zadośćuczynienie za utratę nadziei, szansy lub możliwości prowadzenia życia w normalnej rodzinie z powodu bardzo poważnego stopnia trwałego kalectwa,

które dotknęło ofiarę po zakończeniu leczenia. Uszczerbek dla stabilizacji życiowej dotyczy zatem utraty szansy na wyjście za mąż/ożenek, założenie rodziny, wychowanie dzieci. Dotyczy osób młodych dotkniętych bardzo poważnymi urazami. Ich oszacowanie jest w związku z tym bardzo zindywidualizowane. Szkada ta musi być starannie odróżniona od obrażeń mających wpływ na życie płciowe, gdyż jedno nie pociąga za sobą automatycznie drugiego.

Obliczanie zadośćuczynienia: ocena jest dokonywana *in concreto*. Raport z badania musi jedynie wymienić zaistnienie tego rodzaju krzywdy i nie jest konieczne, by zawierało jej wyliczenia, gdyż uściślenie istotnych elementów tego rodzaju szkody i ocena jej rozmiarów następuje na podstawie skarg ofiary bądź relacji jej otoczenia.

{ ... }

Trwały uszczerbek na zdrowiu o charakterze szczególnym (PPE)

Definicja: ten rodzaj krzywdy pozwala na uelastycznienie klasyfikacji Dintilhaca. Pozwala zatem na przyznanie zadośćuczynienia w wyjątkowych przypadkach związanych z powstaniem trwałej szkody niemajątkowej niepodlegającej kompensacji na podstawie innej pozycji.

{ ... }

Szkody związane z chorobami postępującymi (PEV)

Definicja: pozycja ta dotyczy chorób nieuleczalnych, których powstanie jest wynikiem wypadku, np. zakażenie chorobą AIDS, powstałe w wyniku transfuzji krwi. Pozycja ta nie była do tej pory rozpatrywana przez Sąd Kasacyjny, wobec czego nie została jeszcze zdefiniowana, natomiast w kilku sprawach sądy, przyznając zadośćuczynienie, uwzględniły szkodę związaną z chorobą postępującą.

III. Metody obliczania zadośćuczynień otrzymywanych przez ofiary wypadków komunikacyjnych

A. Obowiązkowe odwołanie się do ekspertyzy lekarskiej

Zadośćuczynienie dla ofiary jest obliczane po oszacowaniu poniesionych przez nią szkód w drodze ekspertyzy. Opracowanie wykonane przez biegłego musi być kompletne i zawierać w szczególności ustalenia dotyczące fazy zakończenia leczenia ofiary wypadku. Zalecana jest obecność adwokata, gdyż często to on zwraca uwagę na problemy praktyczne wynikające z inwalidztwa, które mogły umknąć uwadze lekarza, co pozwoli uniknąć niedoszacowania szkody przez biegłego.

Gdy ekspertyza lekarska jest sporządzana na potrzeby ugody, lekarzem wyznaczonym przez ubezpieczyciela jest lekarz konsultant. Reprezentuje on interesy ubezpieczyciela. Ofiara, jeśli sobie tego życzy, może zgłosić uczestnictwo swego własnego biegłego z zakresu medycyny. Orzeczeniem z dnia 28 stycznia 2010 roku Sąd Kasacyjny zatwierdził ekspertyzę sporządzoną dla celów ugodowych, której nadał taką samą wartość jak ekspertyzie sądowej.

Jeśli ekspertyza lekarska jest przeprowadzana w ramach postępowania sądowego, rzeczoznawcą jest lekarz wyznaczony przez sąd. Jest to personel pomocniczy wymiaru sprawiedliwości wybierany w zależności od posiadanych kwalifikacji i doświadczenia. W rzeczywistości tylko taki lekarz ma prawo używać tytułu lekarza biegłego, gdyż działa on w ramach wyznaczonych przez sąd.

Lekarze konsultanci i biegli lekarze mają specjalny dyplom w zakresie określania zadośćuczynień.

Po złożeniu raportu z badania lekarskiego możliwe są dwie sytuacje. Albo ofiara zakończyła leczenie (to znaczy obrażenia nabrały charakteru trwałego i już nie ewoluują) i w tym przypadku możliwe jest otrzymanie pełnego zadośćuczynienia za szkodę, albo ofiara nie zakończyła leczenia (jej stan nadal się zmienia) i może wówczas otrzymać zaliczkę od ubezpieczyciela w oczekiwaniu na zakończenie leczenia. Biegły ustala poszczególne rodzaje szkód, jakie można wyróżnić w danej sytuacji, co ma pozwolić na wyliczenie zadośćuczynienia za te szkody poniesione przez ofiarę.

Zadośćuczynienie może zostać ustalone polubownie lub przed sądem.

B. Swobodny zakres uznania sędziowskiego w szacowaniu szkody

Sędziowie rozstrzygający w sprawie dysponują znacznym zakresem swobody. Sąd Kasacyjny regularnie potwierdza tę zasadę orzeczeniami podkreślającymi szeroki zasięg uznania sędziowskiego oraz minimalny charakter wymogów co do uzasadnienia rozstrzygnięcia. Sąd Kasacyjny stwierdza więc, że „sędzia uzasadnia istnienie szkody przez samo tylko oszacowanie, którego dokonał, nie będąc zobowiązany do sprecyzowania elementów, które mu posłużyły do określenia jej wysokości” (Sąd Kasacyjny, Zgromadzenie Plenarne, dnia 26 marca 1999 roku). Podobnie, szczególnie jeśli chodzi o szkody na osobie, Sąd Kasacyjny precyzuje, że Sąd Apelacyjny swobodnie ocenia obrażenia cielesne ofiary, nie będąc zobowiązany do wyjaśnienia metody szacowania trwałej niezdolności częściowej (Sąd Kasacyjny, Druga Izba Cywilna, 21 grudnia 2006). Ten zakres swobody sędziowskiej do oceny spowodował powstanie rozbieżności między sądami, jeśli chodzi o wysokość zadośćuczynień. Przyszła ustawa Lefranda pozwoli zmniejszyć te rozbieżności dzięki opracowaniu wspólnej, konsultacyjnej tabeli stawek.

IV. Efektywna wypłata odszkodowań należnych ofierze wypadku komunikacyjnego

A. Obowiązki ubezpieczyciela

Ustawa Badintera zobowiązuje towarzystwa ubezpieczeniowe do zrobienia pierwszego kroku, to znaczy do poinformowania ofiary o jej prawach, zaproponowania odszkodowania za szkodę na osobie i dostarczenia zaliczki w przypadku pilnym. Ubezpieczyciel osoby odpowiedzialnej za szkodę musi w swym pierwszym piśmie poinformować ofiarę o tym, że może ona otrzymać kopię protokołu zawartego w kwestionariuszu sporządzonym przez policję lub żandarmerię i że może ona żądać pomocy wybranego przez siebie adwokata i lekarza.

Ubezpieczyciel jest zobowiązany przedstawić ofierze wypadku propozycję odszkodowania na podstawie ekspertyzy lekarskiej. Propozycja ta musi zostać złożona w maksymalnym terminie 8 miesięcy, licząc od dnia wypadku, jeżeli stan ofiary jest ustalony (leczenie zostało zakończone). Propozycja ta będzie opiewać na zaliczkę, jeśli ubezpieczyciel nie został poinformowany o stanie ofiary w ciągu 3 miesięcy od wypadku lub jeśli leczenie ofiary nie zostało zakończone.

Po zakończeniu leczenia ofiary propozycja odszkodowania ma być ostateczna i winna zostać sformułowana przez ubezpieczyciela w terminie 5 miesięcy, licząc od zakończenia leczenia.

W przypadku braku propozycji kodeks ubezpieczeń przewiduje następującą sankcję: wysokość odszkodowania zaproponowanego ofierze przez ubezpieczyciela powiększana jest z mocy

prawa o odsetki w podwójnej wysokości wskaźnika odsetek ustawowych. Odsetki te są naliczane, dopóki ubezpieczyciel nie sformułuje poważnej propozycji obejmującej wszystkie elementy podlegające zadośćuczynieniu.

{...}

Uwagi końcowe

Urzędowe uznanie klasyfikacji Dintilhaca w drodze ustawy Lefranda pozwoli zharmonizować kwoty przyznawane ofiarom przez różne sądy lub w ramach ugody. Poza tym przyznawane kwoty pozostają niskie w stosunku do tych przyznawanych w innych krajach europejskich, jak Wielka Brytania. Tytułem przykładu, we Francji zadośćuczynienie za krzywdę w związku ze stratą dziecka w wieku 20 lat jest kuriozalnie niskie i odpowiada cenie zakupu nowego samochodu ze średniej półki.

FRANCK LE CALVEZ – adwokat w kancelarii Clyde & Co w Paryżu.

Załącznik do opracowania na temat zadośćuczynienia za obrażenia cieleśne odniesione przez ofiary wypadków komunikacyjnych

Dzięki wprowadzeniu jasno określonego nazewnictwa szkód klasyfikacja wprowadzona przez J.P. Dintilhaca uprościła przyznawanie sprawiedliwych zadośćuczynień. W związku z tym ustawa zaproponowana niedawno przez G. Lefranda przewiduje utworzenie do roku 2012 bazy danych dotyczącej zadośćuczynień za obrażenia cieleśne, która uwzględni procedurę szacowania dla celów porozumień ugodowych oraz orzeczeń wydawanych przez sądy.

W oczekiwaniu na wdrożenie tego nowego narzędzia, w przedmiocie zadośćuczynień za obrażenia cieleśne niemajątkowe zaistniałe w następstwie wypadku komunikacyjnego, poniższa tabela może służyć jako wskazówka do stosowania podanej klasyfikacji, a co za tym idzie szacowania zadośćuczynień przyznawanych w zależności od stanu ofiary.

Struktura:

- Czasowe upośledzenie czynnościowe (DFT)
- Cierpienia jako skutek wypadku (SE)
- Czasowe oszpecenie (PET)
- Trwałe upośledzenie czynnościowe (DFP)
- Utrata przyjemności życia (PA)
- Trwałe oszpecenie (PEP)
- Obrażenia mające wpływ na życie płciowe (PS)
- Uszczerbek dla stabilizacji życiowej (PE)
- Trwały uszczerbek na zdrowiu o charakterze szczególnym (PPE)
- Szkody związane z chorobami postępującymi (PEV): ponieważ na razie brak orzeczeń Sądu Kasacyjnego w sprawie tego rodzaju szkód, nie mogły one zostać ujęte w tabeli.

Czasowe upośledzenie czynnościowe				
Kryteria osobowe	Zdarzenie	Zadośćuczynienie	Obrażenia	Oznaczenie orzeczenia
Wiek: 21 lat w chwili zakończenia leczenia ran Płeć: męska Kawaler bezdzietny	Wypadek komunikac.	2080 €	Uraz mnogi	Sąd Apelacyjny w Paryżu 23.05.2011
Wiek: 40 lat w dniu wypadku, 43 lata w dniu zakończenia leczenia Płeć: żeńska Wykonywane zajęcia: pracownik państwowy	Wypadek komunikac.	4980 € [czas. upośł. czynn.: 9 miesięcy i 5 dni]	Uraz kręgosłupa w odcinku szyjnym, złamanie kości guzicznej i złamanie obu kostek z przemieszczeniem kostki prawej	Sąd Apelacyjny w Paryżu 16.05.2011
Wiek: 43 lata w dniu wypadku, 47 lat w chwili zakończenia leczenia Płeć: męska	Wypadek komunikac.	19 580 €	Uraz mnogi, zwichnięcie i złamanie stawu piszczelowo-strzałkowego, obrażenia skórne wymagające przeszczepu skóry, porażenie nerwu kulszowego podkolanowego zewnętrznego	Sąd Apelacyjny w Limoges 12.05.2011

Cierpienia jako skutek wypadku					
Wskaźnik DFP	Kryteria osobowe	Obrażenia	Zdarzenie	Zadośćuczynienie	Oznaczenie orzeczenia
2%	Wiek: 34 lata w dniu zakończenia leczenia Płeć: żeńska	Nieemożność kontynuowania karmienia piersią	Wypadek komunikac.	Współczynnik: 2,5/7 3500 €	Sąd Apelacyjny w Aix-en-Provence 10.06.2009
60%	Wiek: 22 lata w dniu wypadku i 25 lat w dniu zakończenia leczenia Płeć: męska Wykonywane zajęcie: pomoc kuchenna	Głowa: uraz czaszki Kończyny dolne: złamanie obu kości nogi lewej. Uraz w okolicy brzucha i klatki piersiowej, uraz kręgosłupa w odcinku boczno-lędźwiowym ze złamaniem wielu wyrostków. Pogorszenie stanu świadomości. Następstwa: zaburzenia neuropsychologiczne i psychozachowaniowe, bóle i zawroty głowy	Wypadek komunikac.	Współczynnik: 5,5/7 27 000 €	Sąd Apelacyjny w Paryżu 15.06.2009
100%	Wiek: 26 lat Płeć: żeńska	Głęboka i nieodwracalna śpiączka. Ofiara znajduje się w domu rodziców	Wypadek komunikac.	Współczynnik: 7/7 35 000 €	Sąd Apelacyjny w Lyonie 22.01.2009

Czasowe oszpecenie				
Kryteria osobowe	Zdarzenie	Obrażenia	Zadośćuczynienie	Oznaczenie orzeczenia
Wiek: 19 lat w dniu wypadku, 25 lat w dniu zakończenia leczenia Płeć: żeńska Wykonywane zajęcie: stażystka w dużej sieci dystrybucyjnej	Wypadek komunikac.	Uraz mnogi, pęknięcie nerki i krwiomocz	5000 € (między 19 a 25 rokiem życia: znaczenie wyglądu dla dziewczyny w tym wieku, noszenie stabilizatorów zewnątrznych, gipsu i buta z gipsu żywicznego, chodzenie o kulach, obuwie ortopedyczne, liczne blizny)	Sąd Apelacyjny w Paryżu 09.05.2011
Wiek: 47 lat w dniu wypadku, 48 w dniu zakończenia leczenia Płeć: żeńska	Wypadek komunikac.	Obrażenia barku prawego	Współczynnik: 0,5/7 Noszenie kołnierza szyjnego przez 6 miesięcy 500 €	Sąd Apelacyjny w Nimes 22.03.2011
Wiek: 51 lat w dniu wypadku, 54 w dniu zakończenia leczenia Płeć: żeńska Wykonywane zajęcie: asystentka na umowie na czas określony	Wypadek komunikac.	Uraz czaszki z krwiakiem pod oponą twardą i obrzęk mózgu, uraz twarzy ze złamaniem dolnej ściany oczodołu lewego, uraz rdzeniowy kręgosłupa ze złamaniem wyrostka poprzecznego L5, uraz miednicy ze złamaniem talerza kości biodrowej lewej oraz obręczy miedniczej [przy otworze zastłonowym], złamanie spojenia łonowego	1500 € (rany twarzy, zmieniony wygląd po wypadku)	Sąd Apelacyjny w Paryżu 14.03.2011

Trwałe upośledzenie czynnościowe					
Wskaźnik DFP	Kryteria osobowe	Obrażenia	Zdarzenie	Zadośćuczynienie	Oznaczenie orzeczenia
2%	Wiek: 43 lata w dniu wypadku Płeć: męska Wykonywane zajęcie: robotnik w ogrodnictwie, pracownik okresowy	Złamanie 3-go palca lewej stopy. Rany i urazy na przedniej stronie kolana prawego, barku prawego i okolicy kręgowo-lędźwiowej prawej. Oderwanie kości na poziomie kości łódeczkowej	Wypadek komunikac.	2000 €	Sąd Apelacyjny w Nîmes 15.09.2009
60%	Wiek: 22 lata w dniu wypadku i 25 lat w dniu zakończenia leczenia Płeć: męska Wykonywane zajęcie: pomoc kuchenna	Głowa: uraz czaszki Kończyny dolne: złamanie obu kości nogi lewej. Uraz w okolicy brzucha i klatki piersiowej, uraz kręgosłupa w odcinku boczno-lędźwiowym ze złamaniem wielu wyrostków Pogorszenie stanu świadomości Następstwa: zaburzenia neuropsychologiczne i psychozachowaniowe, bóle i zawroty głowy	Wypadek komunikac.	222 000 €	Sąd Apelacyjny w Paryżu 15.06.2009
100%	Wiek: 26 lat Płeć: żeńska	Głęboka i nieodwracalna śpiączka. Ofiara znajduje się w domu rodziców	Wypadek komunikac.	450 000 €	Sąd Apelacyjny w Lyonie 22.01.2009

Utrata przyjemności życia					
Wskaźnik DFP	Kryteria osobowe	Obrażenia	Zdarzenie	Zadośćuczynienie	Oznaczenie orzeczenia
3%	Wiek: 15 lat Płeć: Wykonywane zajęcia:	Głowa: uraz czaszki z utratą przytomności. Kończyny dolne: złamanie w jednej trzeciej lewej kości udowej	Wypadek komunikac.	Sporty i spędzanie czasu wolnego; 7500 € (ograniczenie przyjemności życia w następstwie uszczerbku na zdrowiu będącym konsekwencją wypadku, niemożność gry na korcie tenisowym o twardej nawierzchni)	Sąd Apelacyjny w Aix-en-Provence 14.02.2006
55%	Wiek: 22 lata w chwili zakończenia leczenia, 21 lat w dniu wypadku Płeć: męska	Zaburzenia ruchowe: amputacja urazowa ręki prawej Głowa: uraz czaszki ze śpiączką, wstrząśnienie mózgu i krwotok oponowy Abdomen: uraz w okolicy brzucha. Kręgi: złamanie żeber, krwiomocz	Wypadek komunikac.	Spędzanie czasu wolnego: 15 000 €	Sąd Apelacyjny w Paryżu 02.04.2007
90%	Wiek: 73 lata w dniu wypadku, 75 lat w chwili zakończenia leczenia Płeć: męska	Głowa: uraz czaszkowo-mózgowy z utratą przytomności, krwotok oponowy. Klatka piersiowa: uraz klatki piersiowej z urazem płucnym po stronie prawej i złamaniem żeber	Wypadek komunikac.	Życie codzienne: 10 000 € Obrażenia mające wpływ na życie płciowe: 1500 € (wiek ofiary)	Sąd Apelacyjny w Paryżu 21.01.2008

Trwałe oszpeczenie				
Kryteria osobowe	Zdarzenie	Obrażenia	Zadośćuczynienie	Oznaczenie orzeczenia
Wiek: 52 lata w dniu wypadku, 53 w chwili zakończenia leczenia Płeć: męska Wykonywane zajęcie: inżynier chemik	Wypadek komunikac.	Uraz czaszki (utrata przytomności, amnezja pourazowa), bóle mostkowe, bolesne kurcze mięśni szyi i nerwobóle okolicy grzbietowej, uraz obojczyka, złamanie w jednej trzeciej od zewnątrz	Współczynnik: 1/7 1000 € (blizny)	Sąd Apelacyjny w Paryżu 16.05.2011
Wiek: 19 lat w dniu wypadku, 25 w dniu zakończenia leczenia Płeć: żeńska Wykonywane zajęcie: stażystka w dużej sieci dystrybucyjnej	Wypadek komunikac.	Uraz mnogii, pęknięcie nerki i krwiomocz	Współczynnik: 3/7 15 000 € (liczne blizny na całym ciele, szczególnie na kończynach górnych i na poziomie klatki piersiowej)	Sąd Apelacyjny w Paryżu 09.05.2011
Wiek: 17 lat w dniu wypadku, 18 w chwili zakończenia leczenia Płeć: żeńska Wykonywane zajęcie: uczennica liceum	Wypadek komunikac.	Uraz czaszki z krótkotrwałą utratą przytomności, uraz szyi i barków, zamknięte obrażenia klatki piersiowej i okolicy brzucha, obrażenia nadgarstka i lewego kolana, obrażenia przedniej części lewej stopy z otarciami na stronie grzbietowej przedniej części lewej stopy, złamanie zęba 21, rana na górnej wardze, skręcenie barkowo-obojczykowe prawe typu I, złamanie śródobojczykowe bez przemieszczenia w lewo i skręcenie kolana lewego	Współczynnik: 3/7 6000 € (liczne blizny i deformacja barków)	Sąd Apelacyjny w Paryżu 27.04.2011

Obrażenia mające wpływ na życie płciowe				
Kryteria osobowe	Zdarzenie	Obrażenia	Zadośćuczynienie	Oznaczenie orzeczenia
Wiek: 19 lat w dniu wypadku, 21 w chwili zakończenia leczenia Płeć: męska Wykonywane zajęcie: uczeń liceum, kawaler, bezdzietny	Wypadek komunikac.	Otwarte złamanie w jednej trzeciej kości ramieniowej lewej, uszkodzenie splotu lewego, nerwu mięśniowo-skórnego i ramieniowego skórnego wewnętrznego lewego, złamanie z przemieszczeniem D11-D12, całkowite porażenie czuciowo-ruchowe kończyn dolnych na poziomie D10	25 000 € [zmniejszenie szans na realizację projektu życia w rodzinie]	Sąd Apelacyjny w Paryżu 23.05.2011
Wiek: 41 lat w dniu wypadku, 42 w chwili zakończenia leczenia Płeć: żeńska Wykonywane zajęcie: animatorka kulturalna (umowa na czas określony, na 6 miesięcy)	Wypadek komunikac.	Złamanie kości strzałkowej prawej, złamanie zewnętrznej płaszczyzny kostki lewej i głowy kości strzałkowej, złamanie obręczy miedniczej lewej [przy otworze zasłonowym], ze złamaniem kości krzyżowej, złamania żeber z urazem płucnym, złamanie głowowo-guzkowe kości ramieniowej prawej, obrażenia zębowe	5000 €	Sąd Apelacyjny w Paryżu 16.05.2011
Wiek: 24 lata w dniu wypadku, 25 w chwili zakończenia leczenia Płeć: męska Wykonywane zajęcie: elektryk	Wypadek komunikac.	Uraz kolana lewego, nogi lewej i stopy lewej, poważne skręcenie kolana lewego niezdiagnozowane, konsekwencja: poważne niedokrwienie miejscowe lewej kończyny dolnej wymagające pilnej operacji by-passu tętniczego, później amputacja przezkłykciowa strona lewa	10 000 €	Sąd Apelacyjny w Wersalu 05.05.2011

Uszczerbek dla stabilizacji życiowej				
Kryteria osobowe	Zdarzenie	Odszkodowanie	Zadośćuczynienie	Oznaczenie orzeczenia
Wiek: 21 lat w chwili zakończenia leczenia ran Płeć: męska, kawaler, bezdzietny	Wypadek komunikac.	20 000 € (zmniejszenie szans na realizację projektu życia w rodzinie)	Uraz nogi	Sąd Apelacyjny w Paryżu 23.05.2011
Wiek: 25 lat w dniu wypadku Płeć: żeńska	Wypadek komunikac.	20 000 €	Obrażenia wymagające przemieszczenia się na wózku inwalidzkim, bezwład palców	Sąd Apelacyjny w Wersalu 10.02.2011
Wiek: 9 lat w dniu wypadku, 18 lat w chwili zakończenia leczenia Płeć: żeńska	Wypadek komunikac.	25 000 € (niemożność planowania trwałego związku uczuciowego i wychowywania dzieci)	Bardzo poważny uraz czaszki ze śpiączką, złamanie ośłamowe lewej połowy czaszki, utrata substancji mózgowej z okolicy ciemieniowej lewej, bardzo duży obrzęk mózgu z efektem masy	Sąd Apelacyjny w Grenoble 04.01.2011

Trwały uszczerbek na zdrowiu o charakterze szczególnym				
Kryteria	Zdarzenie	Obrażenia	Zadośćuczynienie	Oznaczenie orzeczenia
Młoda kobieta	Wypadek komunikac.		8000 € (ograniczenia dot. możliwości noszenia dziecka, w sensie pełnienia roli matki)	Sąd Apelacyjny w Lyonie 19.03.2009